

نقدی بر مستند «سفره خالی»

در چند قدمی نشنال جئوگرافیک

عجب مستند تلویزیونی محشری! فیلمی که موفق شود فقط طی کمتر از ۳۱ دقیقه به اندازه یک پایان نامه ارشد درجه یک اطلاعات مفید و حیاتی به بیننده منتقل کند، کلی تصاویر جذاب نشان دهد و با یک ضرباهنگ سریع به تمام مصاحبه‌های بیشمارش برسد فیلم موفق است، هر چند که فاقد جذابیت‌های هنری باشد. بله، «سفره خالی» فاقد جذابیت‌های هنری است. احساسات بر نمی‌انگیزد و دقیقا مثل یک پایان نامه است، اما در ابتدا واقعا اهمیتی ندارد. اول این که چند نفر در این مملکت هستند که بدانند، به غیر از قیری که از نفت مشتق می‌شود، چیزی به نام قیر طبیعی وجود دارد؟ چند فیلم در مورد گیلان غرب ساخته شده است؟ چند فیلم توانسته‌اند یک اثر پژوهشی دقیق باشند؟ چند فیلم موفق شده‌اند بدون احساسات‌گرایی کاذب و اشک‌انگیزی بی‌مورد حرفشان را محکم بزنند؟ آن هم که حرفی که تا به حال زده نشده است؟ «سفره خالی» موفق به تمام این کارها می‌شود. فیلم در مورد صنعت راکد معادن قیر طبیعی و اهمیت آن در سلامت جامعه از نظر اقتصادی و جانی است. فیلمنامه‌ای درخشان، با یکی از بهترین و محکم‌ترین پژوهش‌های فیلم مستند چند سال اخیر. اما متأسفانه فیلم بین بر نامه تلویزیونی و مستند سینمایی معلق می‌ماند. این دقیقا ضعف کارگردانی است. فیلم در چند قدمی یک شاهکار باقی می‌ماند، در حالی که می‌توانست تبدیل به مستندی درخشان از مدل مستندهای شبکه نشنال جئوگرافیک باشد، یا حداقل ادای دینی باشد به مستندهای شاهکار صنعتی مردم‌شناسی دهه ۴۰. اما کارگردان ذوق کافی ندارد. تفاوت یک مستند شاهکار با یک مستند خوب بر مبنای پژوهشی عالی همین جاست. شما می‌توانید در دانشکده‌های سینمایی یا به صورت خودآموز یاد بگیرید که یک فیلم چطور ساخته می‌شود و حتی فیلم خوبی بسازید، اما ذوق و سلیقه و پرورش احساسات موضوعی است که برای ساختن یک مستند ماندگار به آن نیاز دارید. باید دیدگاه داشته باشید، باید مانیفست داشته باشید. این اتفاقی است که در «سفره خالی» نمی‌افتد. هر چند که در همین شکل هم یک سر و گردن از بسیاری از مستندهای امسال جشنواره بهتر باشد. اما کارگردان حق ندارد این حمیت و تلاش خود را بر باد دهد. در سینما روش گفتار از خود گفتار هم مهم‌تر است. به خاطر همین است که یک فیلم می‌تواند پژوهش عالی، فیلمنامه درخشان، تدوین دقیق و فیلمبرداری خوب داشته باشد اما فیلم خوبی نباشد. فیلم خوب باید به قلب تماشاگر بزند. به همین خاطر است که با وجود تمام تلاشی که فاطمه آتانی می‌کند، در نهایت از او تشکر می‌کنیم که این همه اطلاعات عالی را در شکلی بالاتر از استاندارد به ما ارائه می‌دهد اما از او می‌پرسیم که دیدم مسیحی‌بیت کجاست. این حرف‌ها و مشکلات را بارها شنیده‌ایم. بارها از وضع بد اقتصاد و مدیریت و تحریم و... شنیده‌ایم. بابت اطلاعات هم ممنونیم، ولی شما باید هوش و حواس ما را می‌دزدید اما موفق نشدید. با این حال به آینده‌تان امیدواریم.

بهنام بیرموند؛ تهیه‌کننده و کارگردان «عمو موسی» از این مستند به «صبا» می‌گوید

روایت درمان یکی از افراد تحت پوشش کمیته امداد

گروه تلویزیون

گفت و گو

مکان خاص و بیشتر با مخاطب خاص به نمایش درمی‌آورند. اما جشنواره مستند تلویزیونی این امکان را ایجاد کرده که مخاطب عام هم فیلم‌ها را ببیند. من بروجدی هستم ولی چندین سال در اهواز زندگی کرده‌ام. نقل قول می‌کنم از همشهری خودم که باعث افتخار هستند آقای فرهاد وهرام ایشان هم بروجدی هستند، یک جلسه با ایشان داشتم که به من گفتند اگر فیلم از تلویزیون پخش شود و در یک کشور به این بزرگی حتی یک نفر آن را ببیند و از آن تاثیر بگیرد، بهتر از چندین جایزه از دیگر جشنواره‌هاست. او ادامه داد: ساعت پخش و تکرار آن به نظرم خیلی خوب برنامه‌ریزی شده و وجود دوبار تکرار را نشان‌دهنده اهمیتی که جشنواره برای فیلمسازان قائل است می‌دانم. همین‌طور وجود آرای مردمی در داوری آثار هم می‌تواند میزان تاثیر فیلم را بر مخاطب نشان دهد.

سومین جشنواره تلویزیونی مستند سیما، از ۱۵ تیرماه با پخش آثار راه‌یافته به مرحله مسابقه، کار خود را آغاز کرده است و فیلم مستند «عمو موسی» نیز روز یکشنبه دهم شهریورماه ساعت ۱۹ از شبکه مستند روی آنتن رفت و ساعت ۲۴ و ۱۱ صبح روز بعد بازپخش می‌شود.

کارگردان «عمو موسی» در توضیح ایده فیلم و روند ساخت آن بیان داشت: سوژه این فیلم از افراد تحت پوشش کمیته امداد بود و از طریق کمیته امداد با ایشان آشنا شدم. در همین رابطه کمیته امداد به من و سوژه فیلم کمک‌های خوبی ارائه کرد. روند ساخت مستند، یک سال طول کشید چراکه سوژه در حال کم کردن وزن بود و ما باید همه روند درمان را به تصویر می‌کشیدیم. برای دریافت مجوز هم مشکل خاصی نداشتیم و بیمارستان حضرت رسول (ص) و کارکنان آن همکاری خوبی با ما داشتند. او در ادامه افزود: روند پژوهش و تصویربرداری همزمان بود و تصویربرداری کار ۹ ماه طول کشید و تدوین هم سه ماه زمان برد.

بیرموند در معرفی عوامل فیلم اذعان داشت: کارگردانی و تدوین را خودم به عهده داشتم. تصویربردار کار آقای محمد رمضان احمدی، مشاور فیلم آقای ایوب مروانی پور و عکاس اثر آقای عرفان ساربان بودند. انجمن سینما مقداری در ساخت فیلم کمک کرد و کمیته امداد هم همراهی خوبی با ما داشت. سازنده «عمو موسی» در خصوص جشنواره مستند سیما گفت: ما در کل کشور جشنواره‌های مستند زیادی داریم که فیلم‌ها را فقط در یک

بهنام بیرموند؛ کارگردان فیلم مستند «عمو موسی» در معرفی خود عنوان می‌کند: متولد اول فروردین ۱۳۶۷ هستم. دانش‌آموخته رشته گرافیک هستم و به دلیل علاقه به تدوین در دوره‌های انجمن سینما شرکت کردم و پس از آن به فیلمسازی و تصویربرداری علاقه‌مند شدم. ساخت سه فیلم مستند و تدوین بیش از چهار فیلم مستند را در کارنامه دارم. در دوره‌های مختلف جشنواره‌های فیلم حضور یافته‌ام از آن جمله، کاندیدای دریافت جایزه بهترین صداگذاری از سی‌ودومین دوره جشنواره فیلم کوتاه تهران برای فیلم «می‌لا دو»، کاندیدای دریافت جایزه بهترین تدوین و صداگذاری سیزدهمین دوره جشنواره گرایش فارس برای فیلم «پل سیاه»، کاندیدای دریافت جایزه بهترین صداگذاری ششمین دوره فیلم کوتاه خوزستان برای فیلم «پل سیاه»، جایزه بهترین تدوین و صداگذاری نوزدهمین دوره تولیدات مراکز استان‌ها برای فیلم «پل سیاه»، جایزه بهترین تدوین و صداگذاری جشنواره فیلم کوتاه زنده‌رود اصفهان برای فیلم «پل سیاه»، حضور در جشنواره ملی زنده‌رود برای فیلم مستند «حبیب» و حضور در ششمین دوره جشنواره فیلم کوتاه خوزستان برای فیلم مستند «حبیب» را می‌توانم نام ببرم. با این کارگردان گفت‌گویی داشتیم که در ادامه می‌خوانید.